

Bergen *på* *sitt* **beste**

HØYRE

Bergen Høyres forslag til
bybudsjett 2020

Bergen er verdens vakreste by. Mye er bra i byen vår. Likevel er det mye som også kan bli bedre. For Høyre er vårt mål å få Bergen på sitt beste.

Med utgangspunkt i byrådets budsjettopplegg vil Høyre i vårt alternative forslag signalisere alternative prioriteringer for Bergen i 2020, satsninger de neste fire årene og ambisjoner for Bergen på sitt beste.

Forankringen for vår politikk, er våre kjerneverdier:

- **Forvalteransvar med trygg økonomisk styring**
- **Et generasjonsregnskap i balanse krever at vi skal overlate et samfunn til våre barn som er i minst like god stand som da vi overtok**
- **Kommunen skal være tilpasset deg, og ikke omvendt**

Vårt budsjett bygger på tre hovedsaker som du vil gjenkjenne som god Høyrepolitikk, med nye ideer og bedre løsninger for Bergen:

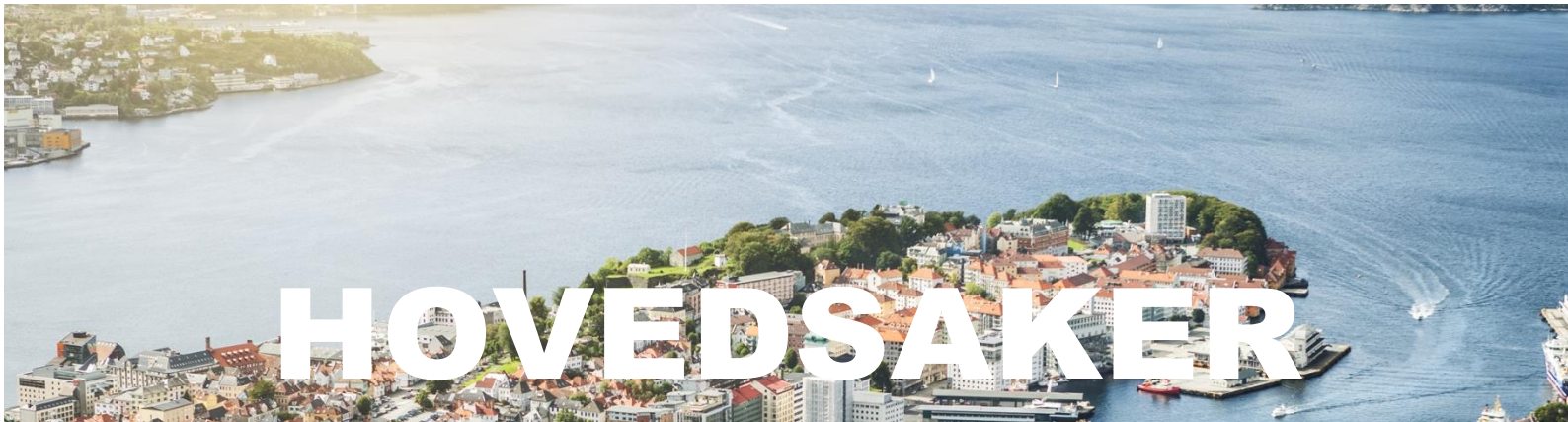
- **En grønn by vi har råd til å bo i**
- **Kunnskap og mestring i skole og barnehage**
- **Valgfrihet og kvalitet i omsorgen**

Vi er stolte av å legge frem Høyres alternative budsjett for Bergen kommune 2020. God lesning!

Hilde Onarheim
Nestleder, Høyres bystyregruppe

Harald Victor Hove
Gruppeleder, Høyres bystyregruppe

HOVEDSAKER

En grønn by vi har råd til å bo i

Høyre mener at tiltak for å redusere Bergens klimautslipp skal være prioritert i kommunes budsjetter og i det daglige arbeidet. Derfor må byens arbeid for å nå ambisjonene i Parisavtalen intensiveres de neste årene. Summen av alle små og store tiltak monner. Bergen Høyre vil gjøre det attraktivt og enkelt å gjøre gode miljøvalg i hverdagen. Samtidig må vi også gjøre det rimeligere å bo i byen vår, gjennom redusert eiendomsskatt, flere familieboliger og tjenester tilpasset ditt behov. Familier som ønsker kort vei til jobb, skole og barnehage, vil da kunne få denne muligheten i en grønn by vi har råd til å bo i.

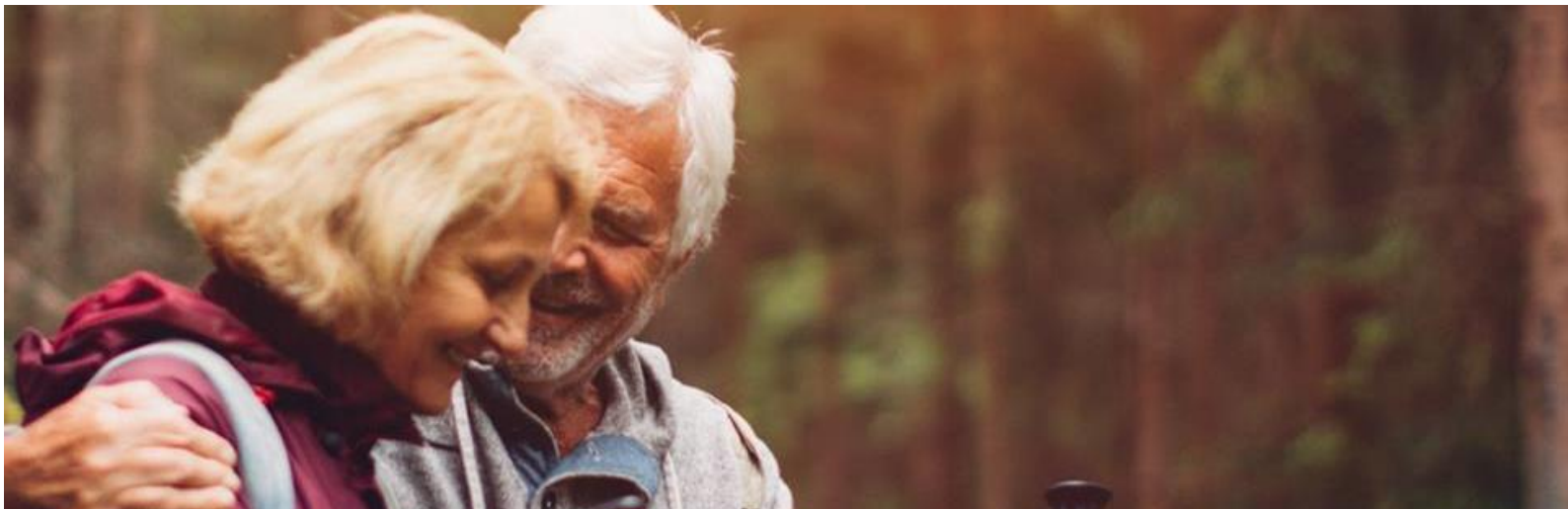
Kunnskap og mestring i skole og barnehage

Elevene som starter på skolen skal møte en kommune som har like høye ambisjoner. Derfor vil Høyre løfte opp de svakeste og gi evnerike elever mer å bryne seg på. Det skal være nulltoleranse for mobbing. Tidstyver som mobiltelefoner, må begrenses. Men, kanskje viktigst av alt er å satse mer på det vi vet gir mest effekt på kunnskap i skolen: nemlig lærerne. Derfor vil Høyre satse massivt på etter- og videreutdanning av lærere. Det vil gi faglig påfyll og gjøre gode lærere enda bedre. Det er bergensskolen på sitt beste.

Valgfrihet og kvalitet i omsorgen

Høyres utgangspunkt er hensynet til og omsorgen for enkeltmennesket. Derfor må kommunen være tilpasset deg, og ikke systemet. Mennesker er forskjellige, og har forskjellige behov. Behandlingsapparatet må bygges opp rundt dette, og brukerne gis reell medbestemmelse over eget liv. Dette gis gjennom valgfrihet i omsorgen. Høyre vil gi innbyggerne frihet til å velge blant et mangfold av tjenester. Velferdsinnovatører, offentlige så vel som private og ideelle, skal jobbe for å gi et tilbud med mest mulig kvalitet til brukerne.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1. Budsjettet på 1-2-3.....	3
Kapittel 2. Trender og utvikling.....	4
Kapittel 3. Tallforslag drift og investering	7
Kapittel 4.1 Utvalg for finans, kultur og næring	9
Drift	10
Investering	11
Verbalforslag	11
Kapittel 4.2 Utvalg for skole, barnehage og idrett	13
Verbalforslag	14
Drift	18
Investering	19
Kapittel 4.3 Utvalg for helse og sosial	20
Drift	23
Kapittel 4.4 Utvalg for miljø og byutvikling.....	24
Drift	26
Verbalforslag	27

HØYRES ALTERNATIVE FORSLAG TIL BYBUDSJETT FOR 2020 ER FUNDAMENTET FOR SATSNINGENE DE NESTE FIRE ÅRENE OG AMBISJONENE FOR BERGEN PÅ SITT BESTE

Kapittel 1.

Budsjettet på 1-2-3

- **HALVERER EIENDOMSSKATTEN PÅ 4 ÅR**
- **KULTURLØFTET: 20 MILLIONER MER TIL KULTUR**
- **KLIMALØFTET – 50 MILLIONER MER TIL EN GRØNNERE BY**
- **300 MILLIONER TIL AVBYRÅKRATISERING OG EN MER EFFEKTIV KOMMUNE**
- **LOKAL PENSJONSREFORM**
- **25 MILLIONER MER TIL TIDLIG INNSATS I BARNEHAGE OG SKOLE**
- **30 MILLIONER MER TIL FOREBYGGING, AKTIVITET OG TIL KVALITET I OMSORGEN**

Kapittel 2.

Trender og utvikling

Bergen lekker. Flere innbyggere flytter ut til nabokommunene og færre enn vi skulle ønske velger Bergen som sted for å etablere familie. Noen går til valg på mindre vekst, og for enkelte partier er dette en ønsket utvikling. Det gir lavere skatteinntekter og overføringer fra staten. Høyre vil skape en grønn by du har råd til å bo og etablere deg i.

Dramatisk kutt i befolkningsvekst reduserer behovet for boligbygging i Bergen

Innbyggertallet i Bergen vokser langt mindre enn før. Behovet for nye boliger er ikke så stort så mange hadde forventet, ifølge en ny kommuneplan.

Publisert 02. mai 2017

Av Einar Aarnes

Bergen har sluttet å vokse

Trondheim vokser seks ganger så raskt som Vestlandets hovedstad. Ojekvisen får skylden.

Publisert 19. desember 2016

Av Pål Andreas Matland

Lenge til Bergen får 300.000 innbyggere

Nye prognoser fortsetter å jekke ned tallene som Bergen kommune bruker til byplanlegging og forretningspolitikk.

Publisert 25. mai 2018

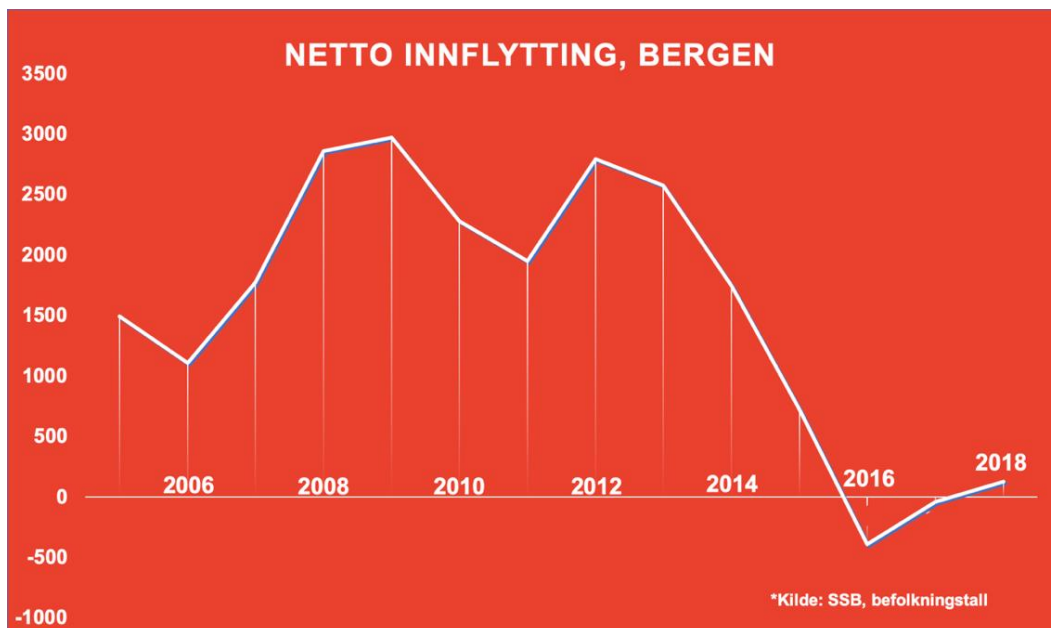

Av Einar Aarnes

*Kilde: Faksimile, Bergens Tidende; 02/05/2017, 19/12/2016, 25/05/2018

Kor é alle sammen?

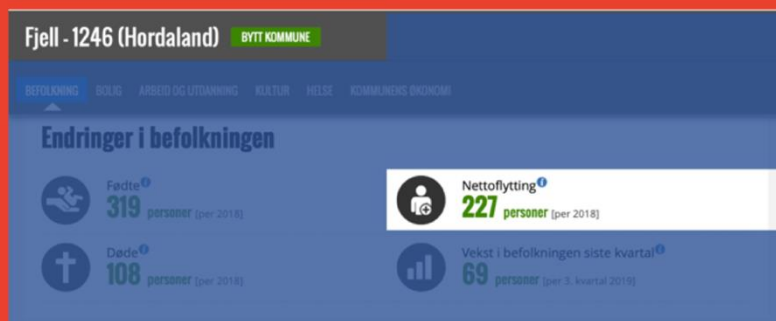
Når færre skal være med å bære en stadig tyngre byrde, blir terskelen høyere for å investere i byens fremtid. Derfor vil Høyre føre en politikk som ruster byen vår til å vinne konkurransen om innbyggerne. Kommunen må være til for innbyggerne – ikke motsatt. Bare slik blir Bergen på sitt beste.

Holdes fødselstallene utenfor, viser tallene at f.eks. nabokommunen Fjell hadde større tilflytting enn Bergen i 2018. Dette på tross av at Fjell er mindre enn 10 prosent av Bergen målt i antall innbyggere.

De dystre tallene har flere årsaker. En del kan tilskrives oljeprisfallet i 2015, der 50 000 mennesker –hovedsakelig på Vestlandet – mistet jobben. En annen, mer sentral del, er at det er blitt dyrere å være Bergenser.

Eiendomsskatt, avgiftsnivå og bompenger blir av enkelte forsøkt solgt inn som en dugnad, Likevel oppleves dette mange isteden som en tvangstrøye på familiens månedsbudsjett.

Kilde: SSB, Befolkningsdata

Få orden på økonomien

Kommunen blir for mye til for seg selv og for lite for innbyggerne. Det gjør at folk sier ifra.

Som bergenserne gjorde ved valget i høst. Mange har allerede sagt ifra ved å flytte ut av byen og velge omegnskommunene som sted for å etablere seg. Da er ikke Bergen på sitt beste.

Bergen på sitt beste er en by vi har råd til å bo i og som trår til når det trengs – uten å måtte ty til innbyggernes lommebok for å finansiere valgløfter. Derfor vil Høyre aldri føre en politikk som stopper ved utgangen av kalenderåret og alltid jobbe for langsiktighet og trygg økonomisk styring.

For alle satsninger, enten det er på å ta vår del av ansvaret for å bekjempe klimautfordringene eller styrkingen av kunnskap i skolen, starter med at kommunen har kontroll på økonomien. Kjedelig? Kanskje. Men enda verre er det om innbyggerne ikke får tjenestene de har krav på,

BA BERGENS AVISEN
TIPS OSS DIREKTEPORT DEBATT DØDSANNONSER Meny

BUDSJETT POLITIKK NYHET

Slik blir eiendomsskatten i 2020: Dyrere for dem med billigere bolig

Boligskatten blir i sum den samme i årene fremover, er planen. Foto: EIRIK HAGESÆTER

Av Ole Martin Røssland, Rune Ulvik og Geir Kvile 25. september 2019, kl. 10:15

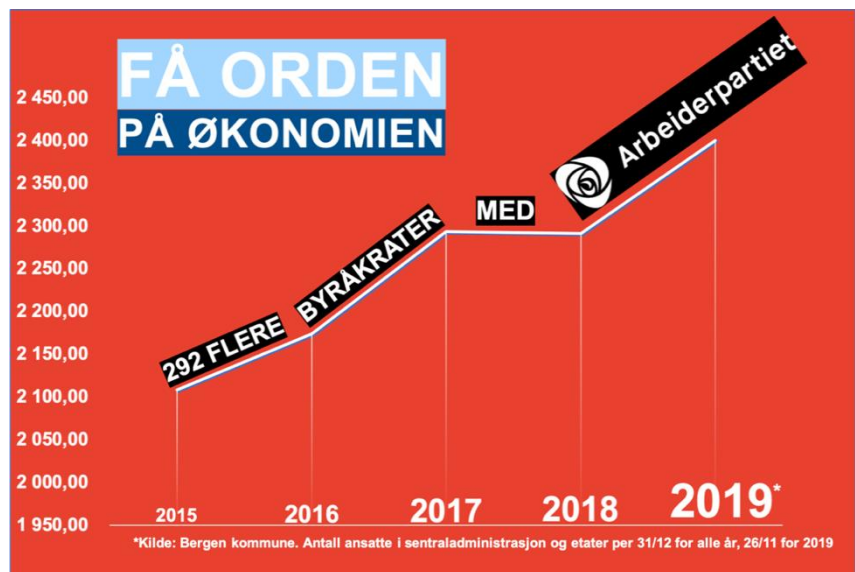
Det skal i kroner og øre kreves inn litt mindre eiendomsskatt i 2020 enn i år, men de med billig bolig må ut med mer.

Kilde: Faksimile, Bergensavisen 28/09/2019

fordi politikerne mangler evne til å prioritere det som er viktigst. Dette ser vi tegn til allerede.

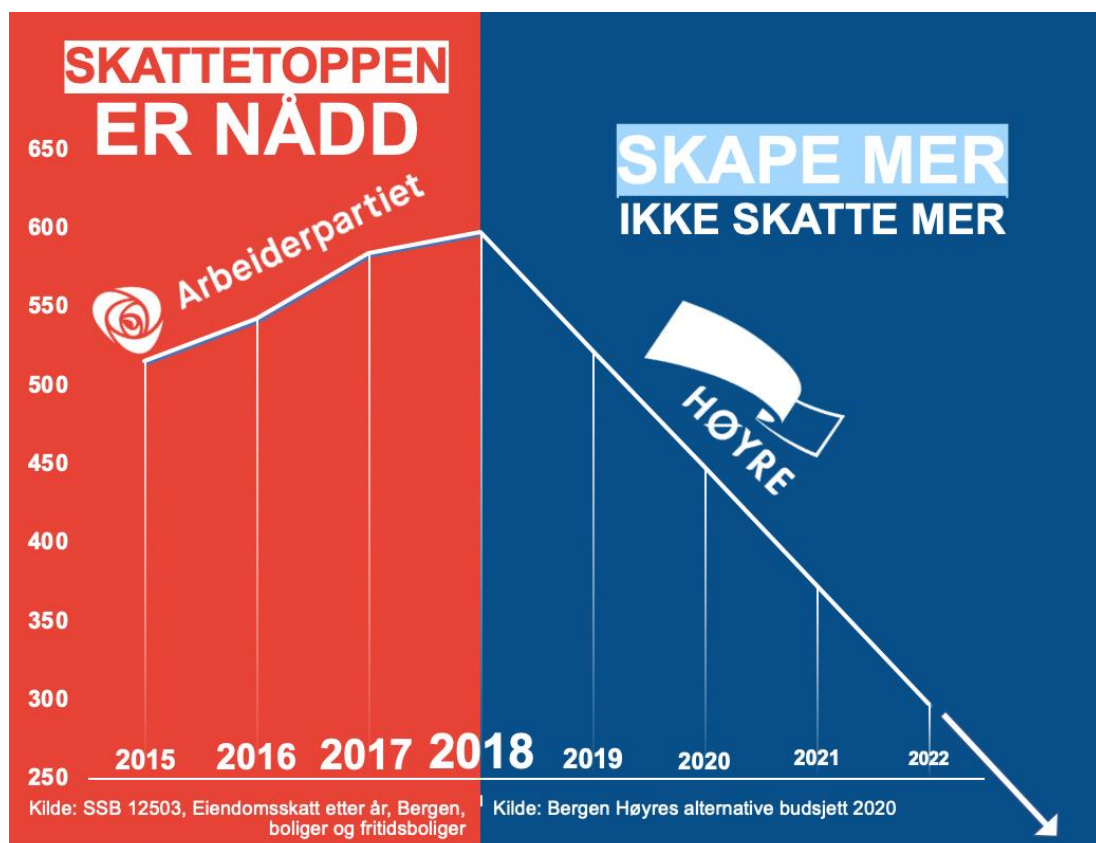
De store pengene er gått til tiltak med minst effekt

Takket være Regjeringen har Bergen de siste årene hatt store handlingsrom og romslige budsjetter. På tross av dette er byen vår på god vei mot å knuse sparegrisen for å betale regninger i fremtiden. Hvordan er dette mulig?

Politikken som er ført på Arbeiderpartiets vakt viser hva som skjer når politikere forlater den ansvarlige linje som med prioriteringer som rett og isteden henfaller til løsninger som er lett.

Hver gang de tillater veksten i byråkratiet å løpe løpsk, innebærer det litt mindre til skole, barnehage og eldre i fremtiden. Og alle gangene de har brukt penger på tiltak med lavere effekt enn alternativene, så blir terskelen dere for å kreve inn eiendomsskatt litt lavere. Derfor vil Høyre i våre alternative budsjetter prioritere at boligskatten halveres de neste fire årene, samtidig som velferden styrkes.

Kapittel 3.

Tallforslag drift og investering

Siden 2015 har det blitt ansatt 292 flere byråkrater i sentraladministrasjon og etater. Høyre foreslår å reversere veksten i byråkratiet i løpet av perioden.

Utover dette foreslår Høyre en Avbyråkratiseringsreform (ABE-reform). Det legges til grunn 0,5 prosent effektivisering på fagområdene der stillinger knyttet til tjenesteproduksjon, skjermes. Tilsvarende vern gis ikke til administrative stillinger, stabsfunksjoner m.m.

Bergen kommune er med sine 5. mrd. i årlige innkjøp, en av Norges største innkjøpere. Det legges opp til en moderat effektivisering.

Byarkitekt legges ned og erstattes med *Grå til grønn*-initiativet, se nærmere beskrivelse under punkt 4.4.

KOMMUNEN BØR HA SAMME PENSJONSSYSTEM SOM PRIVAT SEKTOR

Høyre mener at Bergen kommunes pensjonssystem er urettferdig og ikke bærekraftig over tid. Pensjonssystemet bryter med pensjonsreformens prinsipp om at det skal lønne seg å arbeide og svekker insitamenter til å stå lenger i arbeid.

Høyre mener at en omlegging av offentlig tjenstepensjon vil innebære at ordningen blir likere den i privat sektor, med innskuddsbasert pensjon. Dette vil gjøre det enklere for arbeidstakere å skifte mellom offentlige og private arbeidsgivere. I fraværet av svar på budsjetteknisk spørsmål, legges det i påvente av dette opp til et moderat anslag på 10 millioner kroner i årseffekt for nyansettelser i 2020.

Avdeling	Tiltak	2020
Byrådsavdelingene	Reversering av vekst i byråkratiet	100 000 000
Underliggende etater	Avbyråkratiseringsreform (ABE-reform)	78 512 000
	Optimalisering av innkjøp	70 000 000
	Byarkitekt	15 000 000*
	Program for konkurranseutsetting	14 000 000
	Reduksjon i sykefravær	25 000 000
	Bydelsstyrer	0**
	Styrking av byrådets plan for arealeffektivisering	4 000 000
	Overgang til innskuddsbasert pensjon for nyansettelser	10 000 000
Sum innsparingstiltak		316 512 000

*Motpost: Overføres til *Grå til grønn*-initiativ. Se punkt 4.4 for mer.

**Ingen årseffekt for 2020, men tas ut for resten av planperioden.

Balanse	2020
Sum disponibelt	316 512 000
Sum utgifter	303 920 000

Balanse	12 592 000

Oppsummert per utvalg	2020
Finans, kultur og næring	19 900 000
Helse og sosial	31 980 000
Kutt i eiendomsskatt på bolig	124 000 000*
Miljø og byutvikling	48 900 000
Skole og barnehage	75 640 000
Rammestyrking BEBY	3 500 000**
	303 920 000

*Innretningen på eiendomsskatten blir som i 2019, med samme promillesats og innslagspunkt. Prisen på dette, korrigert for regjeringens endringer i beregningen av eiendomsskattegrunnlag, er i byrådets utredninger beregnet til å utgjøre 124 millioner kroner.

**Økes i tråd med behovet for bla. Revisjonsarbeid, vielsesarbeidet, m.m. og salderes ved bruk av

Kapittel 4.1

Utvalg for finans, kultur og næring

KULTURLØFTET: 20 MILLIONER MER TIL KULTUR

Næring

Næringslivet i Bergen er preget av sterke fagmiljøer innen olje og gass, maritim virksomhet, havbruk, kultur, media og finans – for ikke å glemme reiseliv. Grunnlaget for et sterkt næringsliv og flere jobber, henger tett sammen med en rekke andre områder. Selv om prioriteringene for næring ligger under flere andre poster.

Derfor vil Høyre føre en arealpolitikk der næringslivet gis rom for å vokse, en skatte og avgiftspolitik som ikke holder tilbake men løfter bedriftene opp og frem. Men vi trenger også boliger og kultur, barnehager, skoler og alt annet som hører med for at Bergen skal bli den beste næringslivsbyen.

Kultur

Nordens mest nyskapende kulturby trenger et skikkelig bergensk kulturløft, og derfor løfter Høyre frem noen overordnede strukturelle grep for byens kulturliv som vil skape mer rom for at det kan skapes enda mer nyskapende kunst og kultur.

Gjennom økt driftstilskudd til Bergen Bymuseum tar vi vare på de kulturskattene vi har, samtidig som vi vedlikeholder det historiske Bergen med den rike kulturarven som finnes her på en måte som er en 950-årsjubilant verdig. Når KODE får sikret magasin forhold som ivaretar alle de verdifulle kunsts skattene som vi har fra vår nærere fortid hegner vi om verdiene vi forvalter på fremtidige generasjoners vegne. Samtidig utvikler vi samlingene ved at innkjøpsordningen for KODE styrkes. På denne måten styrker vi KODE som vokter av vår egen samtid gjennom at museet kan fortsette å kjøpe inn spennende verker som spiller vår tids kunstneriske uttrykk for nåtidens og fremtidens publikum.

Fremtidens kulturareaner vil kunne gi rom for mer kunstuttrykk, mer nyskapende samarbeid og impulser, og derfor legges Høyre opp til mer fysisk rom for kulturbyen Bergen. Gjennom full fremdrift på utviklingen av Kjødetomten gjennom kjøp av eiendom og investeringsmidler til istandsettelse kan et eksisterende kunstnermiljø med store næringseffekter videreutvikles. Med prosjekteringsmidler av Griegkvartalet kan Grieghallen utvides til å huse flere og mer variert kulturuttrykk.

Men også bruken av våre kulturarenaer skal gjøres mer tilgjengelig for alle aktører i byen vår gjennom en opptrapping og utvidelse av husleierefusjonsordningen for amatørkultur som per i dag kun gjelder Grieghallen. På denne måten inviterer vi alle bergensere inn på våre nye og eksisterende kulturarenaer uten at økonomi og nivå skal være hindringer for å oppleve scenedrømmen det er å utøve sitt kulturelle arbeid på en profesjonell scene.

Kulturformidling til våre yngre kulturpublikummere løftes gjennom at vi fyller på midlene avsatt til den Kulturelle skolesekken for første gang på lenge, og da målrettet mot ungdomstrinnet i

bergensskolen. Midlene skal bidra til å utvikle publikummet for fremtidens oppsetninger og utstillinger, men også bidra til refleksjoner rundt sentrale deler av skolens læringsmål tilknyttet en tid i livet hvor spørsmål rundt identitet og tilhørighet står sentralt i veldig manges liv.

En nødvendig modernisering av byens skjønnhet og stolthet; Statsraad Lehmkuhl, markerer starten på en verdensturne hvor klima, sjømannskultur og utforskertrang står i fokus. Hvor havbyen Bergen legger ut på verdensseilas med vår egen Statsraad for å spre kunnskap om hav og klima, samt hvilke fantastiske muligheter som finnes på de mange, sentrale problemstillinger som vår generasjon er den siste til å løse. Det fortjener et løft på veien ut i verden.

Bergen Høyre setter også av 1 million til folkefest for å markere Bergen 950 år.

Drift

Tjenesteområde	Tiltak	2020
16	Program mot ungdomskriminalitet	3 000 000
16	Natteravn	150 000
16	Røde Kors Gatemegling	150 000
12A Kultur	Bymuseet (økt driftstilskudd for å sikre byggvedlikehold, samt verbalforslag om Brannmuseum)	5 000 000
12A Kultur	Beffen	200 000
12A Kultur	Statsraad Lehmkuhl (ekstraordinært tilskudd til vedlikehold)	2 000 000
12A Kultur	Den kulturelle skolesekk (økt produksjon for ungdomstrinnet)	1 000 000
12A Kultur	Husleierefusjonsordningen for kulturhus (utvidet ramme og inkluderer Grieghallen, USF, Sentralbadet, Bergen Kjøtt, Cornerteateret)	1 600 000*
12A Kultur	Økt støtte til WRAP	100 000
12A Kultur	Økt innkjøpsbudsjett for KODE (økning 1 mill)	1 000 000
12A Kultur	Økning til magasinleie (økning 1,7 mill)	1 700 000
12A Kultur	Vestnorsk Filmsenter (økning fra 1,5 mill)	500 000
12A Kultur	Fyllingsdalen Teater (økning fra 0,7)	500 000

12A Kultur	Bergen Nasjonale Opera	1 000 000
12A Kultur	Opera Bergen	1 000 000
12A Kultur	Folkefesten, Bergen 950 år	1 000 000
Økning i drift		19 900 000

*Styrkingen fortsettes utover i perioden.

Investering

Tiltak	2020	2021	2022	2023
Lys rundt Skranevatnet	1 550 000			
Prosjektering Griegkvartalet*	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Istandsetting Kjødetomten* (etter kjøp av tomten)	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Økte avsetninger til strategiske tomtekjøp (øke potten til 200 mill i perioden)	2 000 000	50 000 000	50 000 000	50 000 000
	11 050 000	57 500 000	57 500 000	57 500 000

* Øremerkes fra avsatt pott til gjennomføring av Kulturarenaplanen.

Verbalforslag

- Bedre eiendomsforvaltning vil frigjøre ressurser til velferd, areal til byutvikling og gi kommunens ansatte bedre arbeidsvilkår: For å styrke drift og forvaltning av kommunens eiendomsmasse, bes byrådet utrede opprettelsen av et eget eiendomsforetak. Dette er tidligere gjort i staten. Det nye selskapet, «Kommunebygg», skal eie og drive kommunens eiendommer i tråd med vanlige forretningsmessige prinsipper. Byrådet bes utrede hvorvidt hele eller deler av eiendomsmassen bør overføres til det nye foretaket. Byrådet bes utrede om foretaket bør være heleid av bykassen eller om det bør åpnes for andre medeiere, som f.eks. Bergen kommunes pensjonskasse. Utredningen skal kvalitetssikres eksternt.
- Bystyret ber byrådet fremme en sak om et mer kundetilpasset feiervesen. Tjenesten omorganiseres slik at utføring av feiing kan gjennomføres av prekvalifiserte markedsaktører.
- Bystyret øremerker midler til prosjektering av Griegkvartalet med 2,5 mill. kroner årlig i økonomiplanperioden. Midlene tas fra løpende ramme avsatt til gjennomføring av Kulturarenaplanen.
- Bystyret ber byrådet anskaffe Kjødetomten gjennom budsjettavsetningen «Avsetning til strategisk eiendomskjøp» og leie ut tomten «as is» til stiftelsen USF Verftet for kr. 1 i årlig leiesum.

Stiftelsen påtar seg med dette vedlikeholdsansvaret og skal sikre at arealet benyttes til kulturformål. Bystyret øremerker tilskudd til sikring og istandsettelse av Kjødetomten med 5 mill. kroner årlig i økonomiplanperioden. Midlene tas fra løpende ramme avsatt til gjennomføring av Kulturarenaplanen.

- Bystyret ber Byrådet rullere «Strategi for sjøtransporten 2015-2019» for så løfte Havbyen Bergen med det maritime miljøet som byen er i besittelse av.
- Bystyret ber byrådet gå i dialog med Statsbygg om et makeskifte av eksisterende tomt på Nordnes og ny tomt på Dokken for relokalisering av Akvariet i Bergen. Eksisterende tomt på Nordnes skal reguleres til park og offentlig område med vekt på kulturaktiviteter. Katten bør vurderes til kunstnerbolig eller barnehage.
- Bystyret ber byrådet legge frem sak ombruken av bygningsmassen innfor området «Rådhuskvartalet», herunder bruken av gamle rådhuskvartalet, det gamle rådhuset med tilstøtende plasser og veier, dagens rådhusbygg, Magistraten, Manufakturhuset, Det gamle fengselet, Allehelgensgate 5, samt øvre og nedre parkeringsplass ved rådhuset.
- Bystyret ber byrådet legge frem sak om etablering av Brannmuseum i den gamle hovedbrannstasjonen, herunder fremforhandlet avtale med Bymuseet i Bergen, sak om konsept for og finansiering av brannmuseet.
- Bystyret ber byrådet legge frem en sak som redegjør for fremtidig bruk av Strømgaten 1 til formålet barnehage, park og lekeareal for Bergen sentrum.
- Bystyret ber byrådet legge frem en sak som gjennomgår konsekvensene – både de økonomiske og praktiske – av lavere befolkningsvekst i Bergen, herunder de langsiktige økonomiske konsekvensene knyttet til investeringskostnader, skatteinngang og velferdsytelser. Saken bes legges frem innen utgangen av 2020.
- Bystyret ber byrådet prosjektere det fremtidige kulturhuset i Fyllingsdalen som et OPS-prosjekt.
- Bystyret ber byrådet videreføre Scenedrøm (kulturlivets mangoldsprosjekt for aktører med og uten utviklingshemming).
- Bystyret ber byrådet ta initiativ til en stor markering i forbindelse med feiringen av Bergen 950 år.
- Bystyret ber byrådet om en helhetlig gjennomgang av viltforvaltningen, med mål om en bærekraftig forvaltning der ansvaret flyttes til landbruksetaten.
- Bystyret ser med bekymring på den økende ungdomskriminaliteten i Bergen og ber byrådet om å utarbeide et program mot ungdomskriminalitet.
- Bystyret viser til bystyredirektørens innsendte budsjettforslag og ber byrådet styrke rammene for Bystyrets kontor med 4,8 mill. kroner. Inndekning tas fra disposisjonsfondet.

Kapittel 4.2 Utvalg for skole, barnehage og idrett

KUNNSKAPSLØFTET: 25 MILLIONER MER TIL TIDLIG INNSATS I BARNEHAGE OG SKOLE

Høyres viktigste satsinger i dette budsjettforslaget handler om kunnskap og mestring i skolen og i barnehagen. Gjennom flere små og store tiltak skal vi gjøre barn og unge i Bergen best mulig rustet for videre utdanning og arbeid. Hvert enkelt barn i barnehagen skal møtes av en voksen som tar utvikling, lek og læring på alvor. Og hver enkelt elev i Bergensskolen skal møtes av en lærer med tid til undervisning. Det er et løfte fra oss – til deg.

KUNNSKAP OG MESTRING I BARNEHAGEN

Barnehagen skal være en trygg og god arena for lek, trivsel og læring. I barnehagen skal barna få utfolde seg og bli trygge på sosiale relasjoner. Barnehagen er en tid for å forberede seg til grunnskolen. Derfor må barnehagene i Bergen ha verktøy for å fange opp de barna som sliter allerede før de har begynt på skolen. Høyre vil at flere ufaglærte barnehageassistenter skal få tilbud om kompetanseheving slik at vi øker pedagogtettheten til 50 prosent i de kommunale barnehagene. Vi vil også styrke arbeidet med spesialpedagogisk hjelp og ansette flere pedagoger som kan hjelpe de guttene som sliter mot slutten av barnehageårene.

Språk er viktig for at alle barn skal ha et mest mulig likt utgangspunkt når de begynner på skolen. Derfor vil vi sette en nedre grense på minimum 30 prosent norskspråklige barn i barnehagene i Bergen. Vi vil også etablere et omreisende språkteam som kan tilby kompetanseheving til barnehageansatte uten tilfredsstillende norskkunnskaper. Som en forberedelse til skolegang vil Høyre også prioritere kartlegging av språkferdigheter og innføre en egen realfagssatsing i barnehagen.

Vi er avhengige av de private barnehagene for å lykkes med barnehagedekningen i Bergen. I årene som kommer må vi sørge for at de kommunale barnehagene rustes opp samtidig som vi ønsker nye og etablerte private aktører velkommen. Derfor vil Høyre gi tilskudd til barnehagen i Damsgårdssundet og ha som mål at alle barnehagebarn skal få tilbud om barnehageplass i sin skolekrets. På denne måten kan flere gå og sykle til og fra barnehagen i stedet for å bruke bilen som fremkomstmiddel.

KUNNSKAPSLØFT FOR BERGENSSKOLEN

Bergensskolen skal bli landets beste skole. Det betyr at vi må prioritere skoletiden fremfor skolefritiden. Målet vårt er at vi gjennom kvalitet og mestring i skolen skal lykkes med å kompensere for sosiale og økonomiske forskjeller blant elevene.

Det skal ikke ha noe å si hvor du bor, hvem foreldrene dine er eller hva du tjener. Et faglig tungt kunnskapsgrunnlag er det viktigste vi kan gi barna våre skal de lykkes med videre utdanning og arbeid. Det arbeidet gjøres ved å prioritere flere lærere til de minste barna, styrke ferdighetene i lesing, skriving og regning, og gi talentfulle elever muligheten til å ta fag på høyere nivå.

Vi vet at forskjellene i grunnskolepoeng mellom gutter og jenter øker. Og forskjellene ser vi allerede i de siste årene i barnehagen. Derfor må vi våge å gjøre utradisjonelle grep for å tilby en skolehverdag tilpasset den enkelte. Høyre foreslår å søke utdanningsdirektoratet om en prøveordning med kjønntilpasset undervisning. Samtidig vil vi å innføre et 11. skoleår for en hel skoleklasse i Bergen som et tilbud til de som ikke er klar for videregående opplæring etter 10. klasse. Dette innføres i samarbeid med Dale Oen Experience og skal i første omgang ha en varighet på fire år.

Ethvert tilfelle av mobbing er et tilfelle for mye. Vi har lest historier om foreldre som ikke blir hørt og som møter en skole som ikke tar problemene på alvor. Derfor vil vi etablere et eget mobbeombud i Bergen kommune for å få ned mobbetallene. Mobbeombudet kan både fange opp tilfeller av mobbing, bidra til forebygging på skolene og øke kompetansen hos rektorer og lærere.

For Høyre er det viktigere å prioritere skoletiden fremfor skolefritiden. Vi sier derfor nei til Arbeiderpartiets forslag om å gi gratis SFO til alle førsteklasinger i Bergen. Men vi vil at flere skal få muligheten til å delta og vil derfor øke inntektsgrensen for å få innvilget gratis SFO til 700 000 kroner i brutto inntekt for husholdningen. Det er nesten en dobling fra dagens nivå.

Verbalforslag

- Bystyret ber byrådet innføre koding som valgfag i Bergensskolen
- Bystyret ber byrådet innføre en prøveordning med andre fremmedspråk fra 4. klasse
- Bystyret ber byrådet sikre at det etableres et felles system i Bergensskolen som fanger opp talentfulle elever og gir elevene muligheten til å ta fag på høyere nivå
- Bystyret ber byrådet innføre mobilforbud i Bergensskolen
- Bystyret ber byrådet innføre et obligatorisk undervisningsopplegg for alle 9. klassinger i Bergen i samarbeid med Espeland Fangeleir
- Bystyret ber byrådet tilby flere lærere etter- og videreutdanning med særlig vekt på realfag
- Bystyret ber byrådet gå i dialog med Vestland Fylkeskommune med mål om å ta over ansvaret for videregående opplæring i Bergen, samt legge tilrette for realfags- og idrettsgymnas
- Bystyret ber byrådet etablere egne realfagssatsinger i Bergensskolen
- Bystyret ber byrådet styrke politisamarbeidet mellom Oslo og Bergen for å bekjempe utviklingen av ungdomskriminalitet i Fana og Ytrebygda
- Bystyret ber byrådet søke om prøveordning med kjønntilpasset undervisning i Bergensskolen som et av flere tiltak for å utjevne forskjeller i grunnskolepoeng mellom gutter og jenter

- Bystyret ber byrådet innføre et eget realfagsprogram i Bergensskolen for elevene i 5.-7. klasse
- Bystyret ber byrådet tilby frivillige sommerkurs i norsk og matematikk
- Bystyret ber byrådet innføre et talentprogram i realfag for elevene i 5. – 7. klasse
- Bystyret ber byrådet tilby flere lærere etter- og videreutdanning
- Bystyret ber byrådet heve inntektsgrensen for å motta gratis SFO-plass til 700 000 kroner i samlet bruttoinntekt for husstanden
- Bystyret ber byrådet støtte LIM-prosjektet (idretts-SFO) ved Slettebakken skole og gi økonomisk tilskudd til ytterligere tre skoler
- Bystyret ber byrådet innføre et byomfattende 11. skoleår med løpende opptak i samarbeid med Dale Oen Experience
- Bystyret ber byrådet innføre krav til skolene om skriftlig halvårsvurdering til elever og foresatte
- Bystyret ber byrådet etablere egne realfagssatsinger i Bergensskolen og i barnehagene i Bergen
- Bystyret ber byrådet innføre et språkopplæringstilbud som retter seg inn mot befolkningsgrupper som ikke har krav på norskopplæring
- Bystyret ber byrådet om å stille krav til alle kommunale virksomheter om å tilby språkpraksisplasser til høyt utdannede flyktninger
- Byrådet bes etablere en ordning der foreninger og idrettslag kan få kompensert deler av kostnadene for inkludering av barn og unge fra lavinntektsfamilier, når alternativet er at disse barna ikke deltar
- Byrådet bes sørge for at barn og unge fra lavinntektsfamilier får dekket medlemskap og aktivitetsavgift til en fritidsaktivitet

BARNEHAGELØFTET

Høyre vil at alle barn i Bergen skal vokse opp i en trygg og god by som gir muligheter til alle. Dette arbeidet begynner i barnehagen. Skal vi gi de minste barna en god start på livet må vi sikre barnehagen som en god arena for lek og læring. Derfor vil Høyre øke pedagogandelen i de kommunale barnehagene og gi flere barnehagelærere muligheten til å ta etter- og videreutdanning gjennom et eget program for kompetanseheving.

For å oppnå full barnehagedekning er vi avhengige av de private barnehagene og flere aktører skal få lov til å bidra for å sikre at alle barn får barnehageplass i sin skolekrets. Derfor vil vi åpne den nye barnehagen i Damsgårdsundet og være positive til flere nye private barnehager i bydelene. Vi vil også innføre en prøveordning med to kveldsåpne barnehager og to nattåpne barnehager i Bergen for å kunne gi et best mulig tilbud til alle dem som jobber utenom normalarbeidstid.

Høyre vil satse på læring og kunnskap i barnehagen for å sikre at alle barn kan begynne på skolen med det samme utgangspunktet. Derfor trenger vi flere pedagoger i barnehagene og vi trenger flere

barnehageansatte med kompetanseheving. Høyre vil også styrke norskferdighetene til barnehageansatte som trenger bedre språkforståelse og holder fast ved at det i ingen barnehager i Bergen skal være færre enn 30 prosent norskspråklige barn. Vi vil også si ja til flere utdanningsbarnehager i Bergen og etablere en samarbeidsordning med næringslivet som sikrer økt rekruttering til barnehageutdanningen.

Verbalforslag

- Bystyret ber byrådet sikre at alle barn som får tildelt plass gjennom hovedopptaket i Bergen kommune sikres barnehageplass i egen skolekrets
- Bystyret ber byrådet sikre at ingen kommunale barnehager har mindre enn 30 prosent norskspråklige barn i barnehagen
- Bystyret ber byrådet legge til rette for at ny barnehage i Damsgårdssundet er klar, snarest mulig og innen hovedopptaket i 2020
- Bystyret ber byrådet etablere flere utdanningsbarnehager i Bergen i samarbeid med Universitetet i Bergen, NLA Høgskolen og Høgskulen på Vestlandet.
- Bystyret ber byrådet sørge for at alle barnehager i Bergen har en egen plan for mobbing og hvordan mobbing skal bekjempes
- Bystyret ber byrådet sikre ufaglærte barnehageansatte kompetanseheving
- Bystyret ber byrådet etablere et omreisende «språkteam» som kan undervise og veilede barnehageansatte som har et lavere nivå i norsk enn det som er tilfredsstillende
- Bystyret ber byrådet etablere en egen kvalitetsportal for både kommunale og private barnehager
- Bystyret ber byrådet innføre en prøveordning med to kveldsåpne barnehager i Bergen
- Bystyret ber byrådet sikre 50 prosent pedagogtetthet i de kommunale barnehagene i Bergen
- Bystyret ber byrådet innføre en standard som setter klare mål for barnehagens språkarbeid med systematisk språkkartlegging
- Bystyret ber byrådet sette inn målrettede tiltak i barnehager som har mange barn med svake norskferdigheter, for eksempel ved å etablere et ambulerende språkteam med spesialister på språkutvikling
- Bystyret ber byrådet gi flere barnehageassistenter mulighet til å utdanne seg som barnehagelærer mens de står i arbeid
- Bystyret ber byrådet innføre språktesting av femåringer før skolestart og styrke norskopplæringen til barna som trenger det

Idrettsbyen Bergen

Bergen skal være en inkluderende idretts-by for barn og unge. De som deltar på idrettsaktiviteter, skal få muligheten å oppleve mestring gjennom ulike idrettstilbud. Profesjonelle aktører så vel som amatørutøvere skal gis gode vilkår for å utvikle seg i Bergen.

For å kunne tilby et mangfoldig utvalg av idretts- og aktivitetstilbud er vi avhengige av de mange frivillige og ideelle organisasjonene i Bergen. Vi ønsker derfor å foreslå at idrettslag som driver hytter i byfjellene automatisk fritas for kommunale avgifter, gebyrer og eiendomsskatt.

De store idrettssatsingene som hallanlegg og idrettsanlegg gjøres i idrettsplanen som sendes på høring og kommer til behandling i 2020. Det er likevel viktig å gjøre noen prioriteringer i dette budsjettforslaget. Derfor vil Høyre ruste opp og gjøre i stand svømmebassenget i gamle lærerhøgskolen på Landås, utvide støtten til «Svøm Bergen» og sikre økt driftstilskudd til Fana Arena.

Nordnes sjøbad er et viktig tilbud til alle i hele Bergen. Derfor ønsker vi å sikre helårsdrift til svømmebassenget inkludert garderobene og legger inn ekstra midler til det. Vi vil også sørge for at alle barn gis muligheten til å delta på en valgfri idrettsaktivitet uavhengig av hva foreldrene tjener. Derfor ber vi byrådet om å etablere en byomfattende ordning for å dekke kontingenter for barn og ungdom i lavinntektsfamilier. Vi vil også at det etableres en utlånsordning av aktivitets- og idrettsutstyr lignende «BUA» på Melkeplassen i hver bydel.

Verbalforslag

- Bystyret ber byrådet etablere flere bytte- og låneordninger for idrettsutstyr som kan lånes ut gratis til barn og unge. Bydelene Fana og Ytrebygda skal prioriteres som et av flere tiltak for å motvirke utviklingen av ungdomskriminalitet, og åpningstidene må utvides til også å gjelde skoleferier og helger.
- Bystyret ber byrådet jobbe med statlige myndigheter for å sikre raskere momskompensasjon til frivillige organisasjoner og idrettslag når nye idrettsanlegg bygges
- Bystyret ber byrådet sikre at utviklingen av Laksevåghallen skjer som en kombinasjon av skøytehall og svømmehall.
- Bystyret ber byrådet sikre ny standardbane til Baune Idrettslag på Landås
- Bystyret ber byrådet ruste opp og gjøre i stand svømmebassenget i den gamle lærerhøgskolen på Landås
- Bystyret ber byrådet utvidet «Svøm Bergen» slik at tilbudet går over to år i stedet for et år som er dagens ordning for de som har behov for å nå fastlagte kompetansemål
- Bystyret ber byrådet etablere en byomfattende ordning for å dekke kontingenter for barn og ungdom i lavinntektsfamilier, samt styrke bytte- og låneordninger for idrettsutstyr

Drift

Område	Tiltak	2020
01A og 01B	Økt tidlig innsats (halvårseffekt)	25 000 000*
	Ungdommens Bystyre, elevrådshåndbok	50 000
01A og 01B	Søkbar pott for skoler og barnehager som ønsker å etablere parsellhage	40 000
01A	Ambulerende språkteam med spesialister på språkutvikling	2 000 000
01A	Innføre prøvordning med to kveldsåpne barnehager i Bergen (80 plasser)	13 000 000
01A	Øke andelen pedagoger i kommunale barnehager til 50 %	11 000 000
01A	Styrking av kompetansen innen spesialpedagogiske tjenester	2 000 000
01A	Tilby ufaglærte barnehageassistenter kompetanseheving	2 000 000
01B - skole	Tilskudd til LIM-prosjektet på Slettebakken skole	1 500 000
01B - skole	Etter- og videreutdanning av flere lærere med særlig vekt på realfag	4 000 000
01B - Skole	Etablere mobbeombud i Bergensskolen	1 300 000
01B - Skole	Undervisningsopplegg for 9. klassinger ved Espeland Fangeleir	250 000
01B - Skole	Kjøpe plasser på VilVites sommerskole	1 500 000
01B - Skole	Innføre 11. skoleår i Bergen - kjøpe 25 plasser hos Dale Oen Experience	3 500 000
01B - Skole	Etablere realfagsprogram 5.-7. klasse	2 000 000

01B - Skole	Etablere et felles system i Bergenssskolen som sikrer talentfulle elever muligheten til å ta fag på høyere nivå - prosjektkoordinator	2 000 000
13- Idrett	"Utvidet støtte til Svøm Bergen"	2 000 000
13 - Idrett	Driftssilskudd Fana Arena	400 000
13 - Idrett	Utvidet tilskudd til Nordnes – åpent hele året	2 000 000
13 - Idrett	Drift svømmebasseng på Landås i gamle lærerhøgskolen	0**
13 - Idrett	Utvide åpningstidene til bytte- og låneordninger til også å gjelde skoleferier og helg	100 000
Økning i drift		75 640 000

* Styrkingen av tidlig innsats fortsetter med 50 mill i helårsvirkning fra 2020.

** 20 millioner lagt inn til drift fra 2022 og hvert år utover i perioden.

Investerings

Område	Tiltak	2020
	Fysak, Ytrebygda	20 000 000*
	Fysak, Loddefjord	20 000 000**
13 - idrett	Ruste opp Slåtthaug isbane	
13 - Idrett	Etablere standardbane på Landås til Baune IL	
13 - Idrett	Ruste opp svømmebassenget i den gamle lærerhøgskolen på Landås	5 500 000
01B - barnehage	Ta igjen vedlikeholdsetterslep på kommunale barnehager	
	Prosjektering av oppgradering, Elvetun ungdomsklubb	1 000 000

*Legges inn ytterligere 20 millioner kroner i 2021.

** Legges inn ytterligere 20 millioner kroner i 2021.

Kapittel 4.3

Utvalg for helse og sosial

• 30 MILLIONER MER TIL FOREBYGGING, AKTIVITET OG TIL KVALITET I OMSORGEN

Forebyggende helsearbeid, tiltak for å forbedre psykisk helse

Det viktigste i kommunens omsorgstjeneste, er møtet mellom innbygger og den som gir hjelp og omsorg. Helse, alder eller livsfase skal ikke stå i veien for at Bergen skal være en god by å bo i. Når man trenger kommunens hjelp, skal den være lett tilgjengelig og av høy kvalitet. For å redusere sykkelighet må det legges større vekt på forebyggende helsearbeid i alle aldersgrupper.

Høyre ønske å styrke Ungdomshelsestasjonen i Sentrum og legge til rette for en helsestasjon med mannlige helsesykepleier, lege og psykolog. Høyre ønsker også at det settes av midler til en jordmorfaglig leder.

Psykisk helse, angst, trusler og vold er mange av innbyggernes hverdag. Høyre mener støtten til ulike aktører som gir hjelp og veiledning må styrkes og vil også jobbe for en døgnbemannet psykiatriambulans.

Senter for migrasjonshelse må fortsette sitt forebyggende arbeid, spesielt innen tverrfaglig helsekartlegging og oppfølging av flyktninger, Høyre reverserer byrådets kutt til dette.

Ung sommerjobb har sitt 10 års jubileum i 2020. Det er ubegripelig at Byrådet vil avvike et så populært tilbud. 50 ungdommer får hvert år være til hjelp og nytte og hygge for byens sykehjemsbeboere. Flere av dem velger senere å få helge/feriejobber på sykehjemmene, og noen har valgt helsefagutdanning. Demografiutfordringene tilsier at hver 3 som tar utdanning må utdannes innen helse; dette tiltaket kan gi grunnlag også for det

VERBALFORSLAG

- Bystyret ber byrådet øke tilskuddet til Stiftelsen Amalie Skram og Fontenehuset. Det er en betydelig økning i antall medlemmer som ønsker hjelp og støtte med sine psykiske utfordringer, og for å opprettholde et godt tilbud, må bemanningene styrkes
- Bystyret ber byrådet sikre økt kapasitet ved Ungdomshelsestasjonen ved Engen, både ved å styrke driftstilskudd og øke areal
- Bystyret ber byrådet styrke jordmortjenesten med en jordmorfaglig leder
- Bystyret ber byrådet sikre at Ung sommerjobb videreføres inn i sitt 10. år, 2020
- Bystyret ber byrådet opprette en stipendordning for å rekruttere mannlige helsesykepleiere for å sikre flere i mannlige helsestasjoner
- Bystyret ber byrådet vurdere behovet for en døgnbemannet psykiatriambulans

- Bystyret ber byrådet opprettholde private vikarbyråer for at eldre sikres valgfrihet og kvalitet i omsorgen
- Bystyret ber byrådet reversere kutt i driftstilskudd til Senter for migrasjonshelse
- Bystyret ber byrådet øke innsatsen for sommerjobber/vikarjobber for prioriterte ungdom (Ref rapport om Fattigdom fra Kirkens Bymisjon / Respons analyse)
- Bystyret ber byrådet opprette en tilskuddsordning for leger som ønsker å etablere praksisfellesskap. Dette tiltaket må sees som et ledd i å løse fastlegekrisen i Bergen.

Livskvalitet og meningsfull aktivitet for utviklingshemmede og innbyggere med funksjonsnedsettelse

En meningsfull hverdag, med muligheter for aktivitet, glede og inkludering bør være selvsagt. Dagens byråd reduserer kraftig i aktivitetstilbudet til utviklingshemmede. Dette vil Høyre reversere. Det er blitt lovet og garantert for økning i aktivitetstilbud, men lovnaden er ikke holdt, og tilskudd er trukket inn.

Høyre har støttet utbygging av flere boliger, og forventer at det settes i verk tiltak for å få flere boliger klar i 2020.

Personer med ulike funksjonshemminger og dem som av en eller annen grunn har hull i CV-en, faller dessverre ofte ut av arbeidslivet. Bergen kommune bør være mer aktive i arbeidet med å inkludere og sikre arbeidsplasser til dem. Høyre ønsker å forsterke den eksisterende trainee-ordningen for funksjonshemmede, sikre inkludering av 5 prosent i arbeidslivet for dem som har hull i CV-en og få inn flere deltakere i utviklingshemmede programmet *Helt med*.

VERBALFORSLAG

- Bystyret ber byrådet sikre at tidligere vedtak om *garantert fritidstilbud* til utviklingshemmede, gjennomføres
- Bystyret ber byrådet forsterke trainee-ordningen for fysisk funksjonshemmede, og sikre at ordningen forankres i ledelsen
- Bystyret ber byrådet sikre at flere bofellesskap og sykehjemsavdelinger får alternative turnusordninger med langvakter; som erfaringsvis gir bedre forutsigbarhet og trygghet for beboerne
- Bystyret ber byrådet inkludere flere innbyggere med hull i CV-en og aktivt inkludere utviklingshemmede i programmet *Helt med*. *Målsetningen må være at 5 prosent av nyrekrutteringen i Bergen er mennesker med denne typen bakgrunn.*

Trygg, meningsfull alderdom

De aller fleste ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, selv når egen helse tilsier at vi trenger mer hjelp og pleie. Forskjellige mennesker har forskjellige behov, derfor mener Høyre at kommunen må åpne for varierte tjenester og tilbud som den enkelte kan velge fritt blant og som det offentlige betaler for, uavhengig om tilbudet er privat, ideelt eller kommunalt

Høyre er opptatt av å ivareta den enkeltes frihet, verdighet og selvstendighet. Kommunen må sikre byens eldre nødvendige hjemmehjelp eller sykehjemsplass, og som må sørge for nødvendig kvalitet i disse tjenestene. For å få et bærekraftig og mangfoldig alternativ til den kommunale tjenesten, er det et mål for Høyre at flere skal kunne velge blant private omsorgstilbydere. Høyre er bekymret for at byrådet nå planlegger å ha alle helsetjenester i egen regi, det forvitrer mangfoldet og fratar muligheten til å vurdere ulike kvalitetstilbud. Valgfriheten er en menneskerett, også for eldre. Bergen kommune bør i større grad benytte seg av sosiale entreprenører og frivillige i arbeidet for å aktivisere eldre.

Det viktigste i kommunens omsorgstjeneste er møtet mellom innbygger og den som gir omsorg. Styrkingen av helse og omsorgssektoren må skje der hvor tjenestene skapes, ikke gjennom vekst i administrasjon. Høyre vil legge til rette for at flere eldre kan bo hjemme. Fellesskap er viktig, aktiviteter og bespisning i fellesrom reduserer ensomhet og øker livskvaliteten. Da er det urimelig å redusere miljøarbeidernes virke i omsorgsboliger. Det betyr flere som spiser sine måltider i ensomhet, og sannsynligvis blir det et større press på hjemmesykepleien med flere vedtak for hjelp til forberedelse til måltid.

Høyre vil sikre at de eldre får et forbedret mattilbud enten de bor hjemme eller på sykehjem. Kvalitets- og næringsrik mat er en selvfølge, og eldres mulighet til å velge blant alternativ må innføres. I dag leveres all middagsmat av én leverandør, det må gis større valgfrihet og sikres bedre kvalitet på maten. Høyre vil legge til rette for flere tilbydere av varm mat. Vi kan ikke akseptere at kjøkkenproduksjonen på Kolstihagen og Lyngbøtunet avvikles; det burde vært gjort i stand til å produsere flere måltider for videre leveranser.

Høyre er opptatt av at kommunen fortsatt legger til rette for utbygging av flere sykehjemsplasser. Ca. 80 prosent av dem som har sitt siste bosted på et sykehjem, er demente. Høyre ønsker å legge til rette for en «Demenslandsby» i Bergen.

Høyre vil åpne for at også private aktører kan drive sykehjem. På denne måten vil vi kunne bidra til lavere sykefravær, opprettholde et godt arbeidsmiljø og sørge for at tjenesten setter brukeren og ikke kommunen i sentrum.

VERBALFORSLAG

- Bystyret ber byrådet opprettholde kjøkkendriften ved Kolstihagen og Lyngbøtunet
- Bystyret ber byrådet sikre at varm mat tilbudet til eldre er ernæringsrikt og av bedre kvalitet enn dagens. Bystyret ber om at byrådet vurderer flere leverandører, gjerne fra egne kjøkken, som Fyllingsdalen, Kolstihagen og Lyngbøtunet.
- Bystyret ber byrådet opprettholde driftstilskudd til miljøarbeidere i de ulike omsorgsboliger. Tilretteleggingen av felles måltider og sosialt samvær gjør det lettere å kunne bo lengre i egen leilighet og forebygger ensomhet og ernæringstap.
- Bystyret ber byrådet sikre at pårørende som har sin ektefelle på sykehjem får mulighet til å kjøpe og spise mat sammen.
- Bystyret ber byrådet sikre tilstrekkelig transporttjenester slik at eldre kan komme på aktivitets- og dagsentre
- Bystyret ber byrådet om å starte prosjektering av demenslandsby i løpet av 2020. Det bør etterstrebes at lokasjonen bør være et sted hvor allmenheten ferdes og som kan bruke landsbyen og dens aktiviteter.

- Bystyret ber byrådet gjennomføre lovet rehabilitering av 46 sykehjemsplasser og etablering av 14 plasser ved Metodisthjemmets sykehjem.

Drift

Tjenesteområde	Tiltak	2020
4B	Prøveprosjekt bomiljøkoordinator, Årstad og Bergenhus	1 300 000
03A	Reversere avvikling av varmmatproduksjon ved sykehjemmene Kolstihagen og Lyngbøtunet	3 400 000
03A	Reversere kutt i sommerjobb på sykehjem	2 000 000
03A	Reversere: Avvikle Sommerjobb på sykehjem 16-18 år - HR konserns andel	250 000
03A	Reversere: Redusere bemanning i omsorgsboliger for eldre	6 000 000
03C	Reversere byrådets kutt i tiltaket "Garantert fritid" for personer med utviklingshemming	10 500 000
Tilskudd 23473	Aktivt Pusterom	300 000
Tilskudd 23473	Hieronimus	300 000
Tilskudd 23473	Økt tilskudd, Stiftelsen Amalie Skram	500 000
Tilskudd 23473	Fontenehuset	300 000
05A	Økt driftstilskudd Engen Ungdomshelsestasjon	1 500 000
05A	Senter for migrasjonshelse	3 300 000
05A	Den internasjonale migrasjonsdagen	30 000
05A	Jordmorfaglig leder	1 300 000
2A	Oppfølging av anbefalinger fra ekstern gjennomgang i barnevernet	500 000
03A	Prosjektering, demenslandsby	500 000
Økning i drift		31 980 000

Kapittel 4.4

Utvalg for miljø og byutvikling

KLIMALØFTET – 50 MILLIONER MER TIL EN GRØNNERE BY

En levende by

Bergen skal være en by for alle, en by som skal vokse, og en by som skal tilrettelegges for alle generasjoner. Bergen er best når studenter, eldre, småbarnsfamilier alle bor i samme nabolag og alle er med å prege byen. Dessverre er ikke boligutbyggingen tilrettelagt for alle aldersgrupper, og flere boligprosjekter realiseres aldri eller treneres hos byrådet. Sammenligner vi Bergen med andre byer er saksbehandlingstiden betydelig lengre.

Høyre mener fortetting må skje med kvalitet og være på lag med eksisterende bomiljø. Kommunen er ikke god nok til å sette av tilstrekkelig areal i fortettingsområdene til sosial infrastruktur som skoler, tilbud for barn og unge og sykehjem. Høyre er bekymret når flere velger å bosette seg og sin familie i omegnskommunene. Høyre mener derfor at Bergen kommune må føre en politikk som gjør det attraktivt for familiene å bosette seg her. Høyre vil derfor be byrådet om å legge frem en småhusplan som peker på hvilke områder fortetting bør skje i form av småhus fremfor blokkbebyggelse, samt at det bygges nok familievennlige boliger i Bergen i de kommende årene.

Høyre ønsker å sette inn en rekke tiltak for å effektivisere saksbehandlingen, slik at kommunen ikke er en bremsekloss på utviklingen. Vi vil derfor utrede om byggesaksgebyret bør splittes opp med egenandel for klagesaker. Høyre mener også at det burde ses på muligheten for et forsøk med timeregistrering hvor fakturering basert på medgått tid som alternativ til dagens gebyrsatser.

Høyre vil legge til rette for flere grønne lunger i Bergen. I vårt alternative budsjett setter vi derfor av 15 millioner til et eget program for forvandling av gråe flekker til flere parker, lekeplasser og grøntarealer. Gjennom «grå-til-grønn» initiativet vårt vil vi be innbyggere og velforeninger om å komme med innspill til utbedringer som bør gjøres slik at vi skal få en grønnere og triveligere by.

Sentrum er en vital del av Bergen og skal være et sted for alle bergensere. Bergen skal være en gå- og sykkelby med færre biler i sentrum og et levende byliv. Vi vil knytte Torget, Torgalmeningen og Bryggen sammen til ett område, fritt for biltrafikk. Midt i det historiske sentrum skal vi skape Bergens vakreste byrom. Biler okkuperer det som skulle ha vært et fint sted for gående. Området fra Bryggen til Torgalmeningen er vårt historiske sentrum og fortjener å gjenoppstå som et samlingssted for alle bergensere. Ved å fjerne biltrafikken gjennom å lede trafikken i en ny bymiljøtunnel kan vi lage et sammenhengende område for gående. Det vil gi Torget og Bryggen det største løftet på over 100 år. Høyre mener bybanen til Åsane skal reguleres og bygges i tunnel, og har fremmet representantforslag om parallellregulering av traseen.

De siste årene har handelen i butikkene i sentrum gått ned, det er derfor viktig at kommunen er en aktiv støttespiller for tiltak som kan snu denne utviklingen og sikre et mangfoldig og levende sentrum. Et annet Bergens-ikon er «verdens minste ferge» Beffen, for å sikre fergens fremtid i bybildet ønsker vi å bidra økonomisk til driften.

Høyre mener at god arkitektur er en forutsetning for at Bergen utvikles som en god by å bo i. Høyre mener at dette hensynet allerede er godt ivaretatt gjennom den arkitekturkompetansen som finnes i kommunens fagavdeling, byrådsavdeling og byantikvar, og at det dermed ikke er behov for en egen byarkitekt-etat. Høyre mener dagens byarkitekt-etat har uklart mandat og at den rådgivende funksjonen allerede er godt ivaretatt i ordinær saksbehandling. Sekretariatsfunksjonen for Rådet for byforming og arkitektur (RBA) skal tilbakeføres til byrådsavdelingen for klima, miljø og byutvikling.

Høyre mener det er behov for økt innsats på vedlikehold av kommunale veier. Det er anslått ett etterslep på 350-535 millioner kroner. Høyre mener byrådets satsning er altfor lav, og setter derfor av ytterligere 15 millioner årlig for å ta igjen mer av etterslepet.

Vårt klimaløft

Klimaendringer er vår tids største utfordring, hvis vi skal nå Parisavtalen og 1,5 graders målet må alle bidra, inkludert Bergen kommune. Vi må ta vårt ansvar og kutte utslippene og sørge for et grønt skifte. Høyre mener byrådet setter av for lite midler til oppfølging av Grønn strategi og øker derfor satsingen med to millioner hvert år. Kommunen skal tilrettelegge for grønn vekst, og være en pådriver for at næringslivet kan omstille seg. Høyre vil derfor fastholde tidligere vedtak om at hele den kommunale bilparken skal være elektrifisert innen utgangen av 2020. Kommunen skal gjennomgå egen drift og hele tiden jobbe for å bli mer miljøvennlig.

Bergen skal være en by for alle, da må vi fortsette å bygge ut kollektiv, legge til rette for syklist og fortsette elbilsatsningen. Dersom vi som samfunn skal klare å nå det grønne skiftet må kommunen gjøre det enkelt for folk å velge klimavennlige løsninger. Høyre er derfor skuffet over at byrådet ikke lenger vil gi tilskudd til ladeløsninger i borettslag og sameier. Høyre vil videreføre ordningen med 2,5 millioner hvert år de neste fire årene. I tillegg vil Høyre bygge mer sykkelvei og legge bedre til rette for sykkelparkering og lading.

Bergensere fortjener god luftkvalitet, og Høyre vil fortsette å jobbe for å redusere utslipp fra biltrafikk, vedfyring og skip. Tilskudd til utskifting av vedovner er for lavt og dette fører til at for få skifter ut sine forurensende vedovner, samtidig som det står over 32 millioner igjen på kommunes fond til formålet. Høyre ønsker derfor å doble tilskuddet man mottar til 10 000 kroner. På dager med fare for høy luftforurensning foreslår vi å ta i bruk SMS-varslings, slik at personer med gamle vedovner oppfordres til å unngå fyring.

Plast er i ferd med å bli en av våre største miljøproblemer. Ifølge tall fra Havforskningsinstituttet er det rundt 200 kilo med plast og annet søppel pr. kvadratkilometer langs norskekysten. Som Norges marine hovedstad har Bergen et ekstra ansvar å sørge for et rent hav og rene strender. Vi ønsker derfor å øke innsatsen mot marin forurensning, vi vil jobbe opp mot idretten og frivillige organisasjoner for rydding av strender og marine områder. Høyre står fast på ambisjonen om at det ikke skal brukes plastdekke på lekeplasser.

Granulater fra kunstgressbaner som renner ut i havet og er en enorm kilde til marin forurensning. Bystyret har vedtatt en handlingsplan mot dette, men den følges ikke ordentlig opp og prosjekter tar for lang tid. Høyre synes også at ambisjonene er for lave og at det kreves større handlekraft for utskifting av granulat på fotballbaner.

De sterkeste virkemidlene for et grønnere samfunn er å bruke økonomiske incentiver. Høyre vil at det innen sommeren 2020 skal utarbeides en handlingsplan for et grønt skattesifte i Bergen. Målet er å vri investeringene og redusere klimagassutslippene uten at bedriftenes konkurranseevne svekkes eller at det går på bekostning av innbyggernes økonomi. Det samlede skattenivået skal ikke heves men det skal lønne seg å velge miljøvennlig.

Høyre har tidligere fremmet forslag om at byrådet iverksetter en granskning for å få identifisert innhold i de daglige utslipp som til enhver tid skjer på industriområdet i Stend-området. Bystyret har vedtatt at byrådet skal påse at det etableres en samordnet strategi for å kartlegge og overvåke de ulike forurensingene, men byrådet har så langt dessverre ikke kommet tilbake med konkrete tiltak. Høyre setter derfor av penger til å få gjennomført miljøgranskningen i 2020.

Drift

Byutvikling	Tiltak	2020
8 - Samferdsel	Økt vedlikehold for å ta igjen etterslep på det kommunale vegnettet	15 000 000
10D - Klima og miljø	Grå til grønn flekk (erstatte byarkitekt)	15 000 000
10D - Klima og miljø	Grønt næringsliv, søkbar pott for etablering av ladesasjoner og overgang til el-bil	2 500 000
10D - Klima og miljø	Etablering av flere ladestasjoner for el-bil	1 000 000
10D - Klima og miljø	El-bilsatsning, borettslag	2 500 000
10D - Klima og miljø	Miljøgranskning, Rådal	2 000 000
10D - Klima og miljø	Etablere miljøteam, ulovlighetsoppfølging	5 000 000
10D - Klima og miljø	Innsats mot marin forurensning	1 000 000
10D - Klima og miljø	Bybonden	350 000
10D - Klima og miljø	Sælevannet, bekjemping av luktproblem	500 000
10D - Klima og miljø	Prøveprosjekt/prosjektering Blå bybane	1 200 000
10D - Klima og miljø	Solcellepanel på kommunale tak	750 000
10C - Naturforvaltning og parkdrift	Økt renhold i byen, samt flere bospann	2 000 000
10D - Klima og miljø	Innkjøp og plassering av ladeskinner	50 000

10D - Klima og miljø	Flere panteringer på byens bosspann	50 000
		48 900 000

VERBALFORSLAG

- Torgalmenningen, Torget og Bryggen skal knyttes sammen som et bilfritt, sammenhengende gangområde. Bystyret ber byrådet utarbeide nødvendige planer og fremme sak for bystyret snarest mulig. Bystyret ber byrådet utarbeide nødvendige planer og fremme sak for bystyret snarest mulig.
- Bystyret vil ha en mest mulig rettferdig gebyrordning for byggesaker og private planer, slik at gebyret gjenspeiler faktisk ressursbruk. I budsjettokumentene for 2016 står det:

"Høsten 2015 vil det bli gjennomført et forsøk med timeregistrering i behandling av private reguleringsplaner. Forsøket skal gi grunnlag for vurdering av mulighetene for fakturering basert på medgått tid som alternativ til dagens gebyrsatser som ikke gjenspeiler kommunens faktiske ressursinnsats på en god nok måte. Dersom forsøket gir brukbare resultat, vil en slik ordning kunne innføres gradvis fra 2017".

Bystyret ber om at resultatet av forsøket blir lagt frem for bystyret som egen sak i løpet av første halvår 2020. Dersom forsøket ikke er fullført, ber bystyret om at det gjennomføres i løpet av 2020.

- Byrådet bes utrede om byggesaksgebyret bør splittes opp med egenandel for klagesaker.
- Byrådet bes utrede om bruk av innleid kompetanse kan redusere kostnader og/eller tidsbruk.
- Byrådet bes innføre ordning med brukerundersøkelser innenfor plan- og bygningsetaten.
- Nybyggete og rehabiliterte lekeplasser bør ha lekeapparater med universell utforming slik at funksjonshemmede barn og voksne kan delta i leken.
- Bystyret ber byrådet forbedre vintervedlikeholdet av fortauene og gangveiene i Bergen. Det må brøytes og strøs for å trygge sikkerheten for fotgjengere og gjøre det attraktivt å gå.
- Bystyret ber byrådet legge frem en småhusplan.
- Bystyret ber byrådet utrede kostnadene og mulige innretninger av 3-timers bompengepause på etter.
- Bergen kommune skal gjennomføre et grønt skatteskifte, og Bystyret ber Byrådet utrede:
  - Hvordan kommunale skatter, avgifter, gebyrer og egenbetalinger bør innrettes for å motvirke forurensning, øke luftkvaliteten og redusere klimagassutslipp.
  - Hvordan Bergen havn og andre kommunalt eide foretak bør endre sine priser i et grønt skatteskifte.
  - Hvordan bygg som holder høy miljøstandard kan gis helt eller delvis fritak fra eiendomsskatt.
  - Hvorvidt el-varebiler kan passere bomringen i Bergen gratis

Et grønt skatteskifte skal ikke føre til et høyere skattenivå i Bergen. Byrådet bes derfor utrede hvordan øvrige skatter og avgifter kan senkes, slik at sosiale hensyn og

næringslivets konkurranseevne ivaretas. Bystyret ber byrådet fremme en helhetlig sak om grønt skattesifte innen sommeren 2020. Vedtaket i denne sak innarbeides i byrådets forslag til bybudsjett for 2021.

- Bystyret dobler maksimal refusjon i panteordningen for gamle vedovner til 10.000 kroner. Husstander med svak økonomi skal prioriteres og kan søke om å få dekket hele utskiftningskostnaden. Byrådet bes vurdere om det er mulig å ytterligere øke støtten for husstander i Bergensdalen (Bergenhus, Årstad og Indre Laksevåg) hvor byluften er dårligst.
- Bystyret ber om at byrådet legger frem en sak for bystyret om status for utskiftning av gamle vedovner i kommunale boliger og andre bygg som er eid av Bergen kommune.
- Bystyret ber byrådet oppfordre innbyggerne over SMS til ikke å fyre i gamle vedovner på dager med fare for høy luftforurensning.
- Byrådet bes trappe opp innsatsen mot forurensning fra kunstgressbaner, slik at alle baner oppfyller kravene fra Miljødirektoratet innen utgangen av 2020.
- Bystyret ber byrådet utrede mulighetene for reklamefinansierte bysykler i bydeler utenfor sentrum. El-sykler og muligheten for et regulert el-sparkesykkel-tilbud skal utredes i løpet av 2020.
- Bystyret ber byrådet jobbe for at det blir flere alternativer for valg av tidsperioder ved bruk av Bysykel, feks månedsabonnement.
- Bystyret ber om at Bergen kommune går til innkjøp av ladeskinner som plasseres i sentrum og i bydelssentrum. Ladeskinnene for de elektriske fremkomstmidlene skal settes ut i nærheten av by-sykelstativene og eksisterende sykkelstativ.
- Bystyret ber om at panteringer på flere av byens bosspann, og at disse merkes bedre slik at flere tar dem i bruk.
- Bystyret ber byrådet fremme en sak om et mer kundetilpasset feiervesen. Tjenesten omorganiseres slik at utføring av feiing kan gjennomføres av prekvalifiserte markedsaktører.
- Bystyret setter av 500 000 for en utredning knyttet til en permanent løsning på luktproblemet i Sælenvannet.
- Bystyret ber byrådet innlede dialog med Vestland fylkeskommune om et klima- og kollektivsamarbeid med sikte på at Beffen inntas som del av kollektivtilbudet.
- Bystyret ber byrådet gå i dialog med Vestland fylkeskommune med sikte på å etablere prøveprosjekt med en miljøvennlig, blå bybane.
- Bystyret ber byrådet avklare med Vestland fylkeskommune hvilke mulige effekter byveksttalen/regjeringens bompengeforlik kan få på billettprisene i Bergen, med mål om en egen, redusert sentrumstakst.
- Bystyret ber byrådet om å gå i dialog med Vestland fylkeskommune med sikte på å etablere flere ringbusser i bydelene.

- Bystyret ber byrådet om å utrede potensialet for miljøsoner med utslippsfri varetransport.
- Bystyret ber byrådet utrede muligheten for å begrense bruken av tunge kjøretøy som leverer til Bergen sentrum.
- Bystyret ber byrådet om å fremlegge en plan for etablering av permanente toalettfasiliteter i tilknytning til Festplassen.
- Bystyret ber byrådet om å etablere en søkbar pott på kr. 2,5 millioner for grønt næringsliv, der bedrifter kan søke støtte til etablering av ladestasjon og overgang til el-bil, etter modell fra Oslo kommune.
- Bystyret ber byrådet etablere et miljøteam som kan drive ulovlighetsoppfølging særlig knyttet til miljørelaterte brudd på plan- og bygningsloven.
- Bystyret ber byrådet legge frem en plan for fjerning av eksisterende plastdekker på lekeplasser, o.l. i kommunal regi.
- Bystyret ber byrådet om at piggdekkavgiften dobles, og at merinntektene fra dette går uavkortet til styrking av returordning for piggdekk.